

(א) [ומסובר גר' הערוך ערך סגל] (ג) [דקדק בני אלם כשיון ידו על פדמומו. ערוך ערך פג, ג] (ד) [לימא] (ד) [לימא] (ט) ע"ז יב: ע"ש [ונכחו] (סג) (ו) [לימא] (ז) [לקמן קריג] שבת קי"ה, (ח) [מורה] (ט) ע"ז צ"ב צ"ב טו"ט סימן רמ"ז דלא גריס ליה, (י) אבות פ"ה מ"ב (י) [מה טו: מס' ד"א פ"ה] (י"ג) צ"ק צ"ב: כ"מ קו: (ט) [לקמן קריג], (ט) [צ"ב טו:]; (ט) פ"י אלם ל"ג שאלו בדברי אטור כ"מ שאתה קרי' לזון דין חמור כד"י שאל להי' גדול ועשה כהוראתו. ערוך ערך חקנ] (ט) [צ"ב כ"א], (ט) ע"י: הוא להביא לו, (ט) [גמות כח:] (ק) וישעיהו מט:] (ר) [גמות כג], (ט) ס"א משום דנקט לישנא דהתלה צל"ן נקט לישנא דהמיקה. ח"מ, (ט) וישע' מוס' שבת קג. ד"ה וכו' ומוס' צ"ב קריג. ד"ה ומנו ד"ה [מוס' צבירות תג. ד"ה חזן].

תורה אור השלם

1. קול ה' על הקינים אל הכבוד הרעים ה' על מיים רבים: קול ה' בבח קול ה' ביהר: קול ה' שבר ארזים וישבר ה' את ארזי הלבנון: ויך קדם בניו עגל לבנון ושרץ כמו בן ארמיים: קול ה' חצב לקבות אש: קול ה' יחיל מדבר יחיל ה' מדבר קדש: קול ה' יחולל אילות ויחשף יערות ויבדיל כלו אמר כבוד: תהלים כט ג-ט
 2. הלא אהת שכת בערו ובעד ביהו ובעד כל אשר לו מוקדם מעשה קדו ופרק ומקדמו פרץ קארן: איב א' י

הגהות הב"ח

(א) גמ' מאי ניהו אמר רב פפא:

מוסף רש"י

איידהו משברירי. נחש הוא ומתעטע והולך משם הדין שמשך הוא שמתעטע מיעוט מיעוט אוח חלח אוח עד ר' וכן הוא הלחש להכריחו משם. טעויות (בבבבבבבבבב) מרגומו שברירי ע"ז יב. עשה שבתך חול ואל הצטרך לבריות. לא יטיל על אמרים כבוד שמתמוץ (שבת קי"ה). הוי עז כנמר וגו'. כמתוך להדיא ד"ע דקאמר עשה שבתך חול מיניה לה, ואמי לאוריין לן דלא אמר ר"ע אלא בני השעשה דומקת לו צימת, אכל קרי' אלם לזון ע"מנו כנמו וכשר לעשות ולזון אכ"ו כשמשום לבד שבתות וינטו טעוים (רש"י אבות פ"ה ח"כ, וע"י סור אריח י"י רמב"ב י"י ט"ס). אל תשב בבורכה של עיר ותשנה. שכתוב התורה בלעג (סוכה ט"ז).

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

ק"ב.

דמסוכר. מקיז דס מן הכתפיים. לשון סיכורי: ידא אלוסיא. שרגיל להניח ידו אלל נחיריו על שפתיו: **דרגא לפחדא.** דרך הוא להביא לו פחד רוח רעה: **לול שפן אניגרון אנירדפי.** לחש הוא: **צי זלעיו ושמיני.** הנה סביבותי אנשים כחוסים ושמינים ותניחוני: **ונימא ליה לחינא מיא:** הוי עז. התחוק בצמזה יותר משיכולת בידך: **אל טעז צנוכה של עיר ופסנה.** מקום שבני העיר עוזרים ושצין שמא כשהן עוזרים ושצין *יצטלוך ויפסקוך ממשנתך: **ואל סודו צעיר שראשיה חכמים.** דטרוד בגרסיה ולא צמילי

דליצורא: **לא למיוזן מיניה ולא לזבוי ליה.** דליידי דעדיף מזליה נלח וזכי ליה להאי: **אמר ליה ר"ש בן יוחי ומי בסכנה.** והלא העגל בסכנה ומה לך בכך: **אס בקשה ליחנק.** לומר דבר שיהיה נשמע לבריות ויקבלו ממך: **היטלה צל"ן גדול.** אמור צעם אלם גדול: **צחדא.** כשהמניוק למד צחדא כשהוא מתחיל ללמוד: **שאין רש"ב"ם**

דמסוכר. מקיז דס מן הכתפיים: **ידא אלוסיא.** שרגיל להניח ידו על שפתו אלל נחיריו: **דרגא לפחדא.** כולס ודרך הוא לעלות עליוס פחד רוח רעה: **אפוסא.** מלח: **צלילי רביעיות.** צלל נח: **לול שפן אניגרון.** לחש הוא: **צי זלעיו ושמיני.** הנה סביבותי אנשים כחוסים ושמינים צחרו וקחו לכס והניחוני: **שצירי.** סגורים (בבבבבבבב) מתרגמינן כן: **לימא ליה לחינא מיא בכסי חיורי.** ממונה על כוסות של חרס: **הוי עז כנמר.** התחוק בצמות יותר משיכולת בידך: **ר' יהושע בן קרחה הוא בן ר"ע שרבי עקיבא קרח היה כדאמר' במסכת [צבירות] (דף נ"ג). כל חכמי ישראל דומין לפני כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה:** **אל טעז צנוכה של עיר ופסנה.** מקום שבני העיר עוזרים ושצין ויצטלוך ויפסקוך ממשנתך: **ואל סודו צעיר שראשיה ס"ת.** דטרוד בגירסא ולא טרוד צמילי דליצורא: **ולא סכנס צציתך פסאוס.** אלא השמע את קולך להס קודם צואך דילמא עבדי מילתא דלעינתא. [ביוקרה רבה] (פכ"ח) ר' יוחנן כי הוה עייל לצימא מנענע משום שנאמר: **ונשמע קולו צבואו אל הקודש:** **ואל סמנע מנעלים מרגליך.** שגנאי הדבר לתלמיד חכם שלך יחך כדאמרין התם (שבת דף קכ"ט).

צוה רבי עקיבא את רבי יהושע בנו. פירש רש"י דהוא ר' יהושע בן קרחה דר"ע קרח היה כדאמרין [צבירות] (דף נ"ג). שהיה בן עזאי אומר כל חכמי ישראל דומין לפני כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה ואין נראה שיהיה הגמרא קורא אותו בן קרחה דרך גנאי שהרי נעשו הנערים שקראו לאלישע עלה קרח (מלכים ב ג) וכן עזאי קראו כן דרך *צדיותא *:

שבשתיא דע"ר ע"ר. תימנה דרצנא גופא אית

ליה צלל יחפור (צ"צ דף כ"א). **שצשמא ממילא נפקא ויש לומר דהיינו כשלומד קמי דגריס ולא דייק שיכול להציץ מעלמו כשיגדל אצל כלן דליידי צספר שאינו מוגה סומך על ספרו ואינו יוצא מידי טעותו: ולל**

לול שפן אניגרון אנירדפי בין כוכבי יתיבנא בין בליעי שמיני אוילנא ואי לא אי איכא איניש בהדיה ניתעריה ולימא ליה פלניא בר פלנתא צחינא מיא והדר גישתי ואי לא מקרקש נכתמא אחצבא והדר גישתי ואי לא גישדי בה מידי והדר גישתי *ת"ר ילא ישתה אדם מים לא מן הנהרות ולא מן האגמים בלילה ואם שתה דמו בראשו מפני הסכנה מאי סכנה סכנת שברירי ואי צחי מאי תקנתיה אי איכא איניש בהדיה לימא ליה פלניא בר פלנתא צחינא מיא ואי לא * (נימא) איהו לנפשיה פלניא אמרה לי אימי איזדהר משברירי שברירי ברירי רירי רי רי צחינא מיא בכסי חיורי: ואפילו מן התמחו וכו': **פשימא לא נצרכא אלא אפילו לר"ע דאמר** *דעשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות הכא משום פרסומי ניסא * (מודי) **תנא דבי אליהו אע"פ שאמר ר"ע עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות אבל עושה הוא דבר מועט בתוך ביתו מאי נינהו * (א) אמר רב פפא כסא דהרסנא * (ב) כדתנן ר' יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים ת"ר שבעה דברים צוה ר"ע את רבי יהושע בנו בני אל תשב בגובהה של עיר ותשנה ואל תדור בעיר שראשיה תלמידי חכמים ואל תכנס לביתך * (ב) פתאום כ"ש לבית חבירך ואל תמוע מנעלים מרגליך * (ג) השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה ועשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות * (ד) והוי משתדל עם אדם שהשעה משחקת לו אמר רב פפא לא למיזבן מיניה ולא לזבוי ליה אלא למעבד שותפות בהדיה והשתא * (ד) אמר רב שמואל בר יצחק מאי דכתיב * מעשה ידיו ברכת כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך אפילו למיזבן מיניה ולזבוי ליה שפיר דמי חמשה דברים צוה ר"ע את רבי שמעון בן יוחי כשהיה חבוש בבית האסורין אמר לו רבי למדני תורה אמר איני מלמדך אמר לו אם אין אתה מלמדני אני אומר ליוחי אבא ומוסרך למלכות אמר לו בני יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרזה רוצה להניק אמר לו ומי בסכנה והלא עגל בסכנה אמר לו * (א) אם בקשת ליחנק היתלה באילן גדול וכשאתה מלמד את בנך למדהו בספר מוגה מאי היא אמר רבא ואיתימא רב משרשיא בהרתא * (ב) שבשתיא כיון דעל על לא תבשל בקדירה שבישל בה חבירך מאי ניהו גרושה בחיי בעלה דאמר מר גרוש שנשא גרושה ארבע דעות במטה ואי בעית אימא אפילו באלמנה לפי שאין**

עיר ותשנה, ואל תדור בעיר שראשי תלמידי חכמים, ואל תכנס לבית פתאום, ואל תמוע מנעלים מרגליך, השכם ואכול בין בקיץ בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

עין משפט
נר מצוה

סד א טושי"ע ארי"ח פ"ד ספ"ק י"ז:
 סד ב טושי"ע יו"ד ס"י קט"ז ספ"ק ה' ועיין רמב"ם פ"י"ב מהל' דולח ושמינת נפש הלי"ה ונכרז אלפס פ"צ דע"ז דף ש"ג. ונבא"ש ש"ס ספ"י יג ז"ל]:

ג [מ"י פ"ח מהל' דולח הל"ו ש"ע ח"מ ס"י מס' ספ"י טושי"ע י"ד ס"י קט"ז ספ"י דהג"ה]:
 סד ד מ"י פ"ל מהלכות שבת הלכה ז' ופ"י מהלכות מנחות עניינ' הלכס יח סמ"ג ע"ז ל' טושי"ע ארי"ח סומן רמ"ג טושי"ע יו"ד סומן רנה ספ"ק י"ז:

גלוין הש"ס

גב' רוח רעה שורה עליהן. ע"י מורכ חיס שפוטת דף ט ע"ז ד"ה ריב"ל: רש"י ד"ה אל תשב. ויפסודו ויפסודו לה. ע"י צבדל הדורות צבדל מנא"ס א"ו י דף ק"א ע"ג:

מוסף תוספות

א. [א]אין לנו לקרותו כן כל שעה. וכו' לכך נראה ל"ר"ת דלא ר"ע היה אלא איניש אחריאי היה שפמו קרחה וקרחה הוא שם אדם כמו קרח. מוס' שבת קג.

רבינו הגנאל

דמסוכר. פ"י מקיז דס ולא משי ידיה מפחד שבעה יומין. שקל מזייה ולא משי ידיה, מפחד לתלתין יומין. שקל טופריה ולא משי ידיה מפחד יום אחד. דמשי ורישה ולא משי כרעיה מפחד יום אחד, ולא ידע ממה מפחד. ידא אפנא דירכא לפחדאי, ידא אפנא דירכא לשינוא. אוילקין ומשקין תחת המטה ואפי' מחושיין ככלי ברזל רוח רעה שורה עליהן. ת"ר לא ישתה אדם בליילי רביעיות ובליילי שבתות. במחשך ואי צחי למיא, לימא שבעה קולות קול ה' על המים וכו' וישתה. לא ישתה אדם מן הנהרות בליילה כ"ו. ואפי' מן התמחו. ואסיקנא אפילו ל"י עקיבא דאמר עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, הכא משום ניסא מחיז שיקח אפילו מן התמחו. תנא דבי אליהו א"ע"פ שאמר ר' עקיבא עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, עושה אדם דבר מועט בתוך ביתו, כגון כסא דהרסנא, כדתנן הוה עז כנמר קל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים. (ששה) [שבבת] צוה ר' עקיבא ל"י יהושע בנו, אל תשב בגובהה של

ש"א"ן

עיר ותשנה, ואל תדור בעיר שראשי תלמידי חכמים, ואל תכנס לבית פתאום, ואל תמוע מנעלים מרגליך, השכם ואכול בין בקיץ בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה

בין בחורף. עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. פ"י, אל תאמר חייב אני לענג השבת אם אין דרך משתא, אלא עשה